

Til Klima- og miljødepartementet

Vår ref.:
HKFDeres ref.:
[Navn]Dato:
20. juni 2024

Hørings svar NOU 2024: 2 I samspill med naturen – Naturrisiko for næringer, sektorer og samfunn i Norge

Tekna er fagforeningen for 108 000 naturvitere, teknologer og studenter. Våre medlemmer har høyere utdanning og representerer viktige kunnskapsmiljøer i Norge. Tillitsvalgte og medlemmer med fagkompetanse innen biologi, naturforvaltning og andre relevante fagområder og som arbeider med naturspørsmål innen forskning, statlig forvaltning samt i kommunal og privat sektor, har bidratt til dette høringsinnspillet.

Tekna vil gi honnør til utvalget for en god og grundig faglig utredning, og slutter seg i hovedsak til utvalgets anbefalinger

- Tekna mener rapporten gir en god beskrivelse av samfunnets naturrisiko og at den inneholder mye god grunnlagskunnskap og svært nyttig verktøy for norske aktører og myndigheter i oppfølgingen av dette temaet.
- Tekna slutter seg til utvalgets anbefalinger om metodikk
- Tekna slutter seg til forslaget om at det nedsettes et offentlig utvalg som vurderer revisjon av plan- og bygningsloven og andre relevante lovverk, med henblikk på å sikre at hensyn til naturrisiko er ivarettatt. Tekna mener imidlertid at en del lovendringer kan vurderes på eksisterende grunnlag uten behov for et nytt utvalgsarbeid og at man for slike spørsmål ikke bør vente på et utvalg for å iverksette behandling.
- Tekna støtter forslaget om at det i forbindelse med behandlingen av stortingsmeldingen om oppfølgingen av naturavtalen arbeides for et naturforlik på linje med klimaforliket, for å sikre tydelig retning, langsiktighet og forutsigbarhet i møte med naturrisiko.
- Tekna støtter også i hovedsak utvalgets øvrige anbefalinger, blant annet om:
 - Betydningen av å arbeide metodisk og kunnskapsbasert
 - Kravene til innhold i stortingsmeldingen om naturavtalen
 - Behovet for styrking og tilgjengelighet av informasjon og kunnskap innenfor relevante temaer for forståelse av naturrisiko

- overfor myndigheter på alle nivåer og innenfor virksomheter i privat, kommunal og frivillig sektor
- Betydningen av at myndigheter på nasjonalt nivå, offentlig sektor med stat og kommuner, og virksomheter i privat og frivillig sektor tar utfordringen på alvor
- Behovet for styrking av arenaer for samhandling om natur og naturrisiko
- Tekna er tilfreds med at mange momenter som vi tidligere har spilt inn til utvalgets arbeid er ivaretatt i rapporten. Det gjelder for eksempel:
 - At utvalget har lagt en bred tolkning av naturrisiko til grunn for sitt arbeid
 - At utvalget i praksis anerkjenner at Norge har et stort ansvar gjennom forvaltning av store områder og må ivareta dette i både nasjonal og internasjonal sammenheng
 - At utvalget bygger sitt arbeid på vitenskapelig dokumentasjon og understreker alvoret i det naturtap og den naturrisiko Norge er utsatt for
 - At utvalget tydelig peker på behovet for økt kunnskap og dokumentasjon om natur og for kompetanseutvikling om relevante temaer for forståelse av naturrisiko hos myndigheter på alle nivåer og innenfor virksomheter i privat, kommunal og frivillig sektor
 - At utvalget har lagt betydelig vekt på utvikling av konkret metodikk for håndtering av naturrisiko
 - At utvalget har lagt betydelig vekt på betydningen av offentlige reguleringer for håndtering av naturrisiko
 - At utvalget har tatt direkte hensyn til økosystemtjenester i sitt arbeid
 - At utvalget ikke har begrenset seg til særlig truede arter eller naturtyper, men har vurdert betydningen av den samlede naturen, inklusive hverdagsnaturen, som ressurs for samfunnet
 - At utvalget presiserer at konkrete avveininger mellom naturverdier og andre hensyn oppgis og begrunnes for vedtak som har betydning for naturrisiko på alle forvaltningsnivåer
 - At utvalget så sterkt påpeker behovet for samspill mellom aktører og tverrfaglig og tverrsektorielt samspill
- Ytterligere noen momenter fra Teknas innspill kan oppfattes som implisitt berørt i utvalgets rapport, men Tekna skulle likevel gjerne sett at de hadde vært enda mer konkret diskutert og tydeligere løftet frem gjennom utvalgets anbefalinger. Dette gjelder:
 - Betydningen av sirkulærøkonomi og sirkulære prosesser for håndtering av naturrisiko
 - Betydningen for utvikling og anvendelse av metodikk for verdisetting av natur som grunnlag for beslutninger. Tekna vil her tilføye at målet må være å utvikle en omforent og standardisert metodikk.
 - Behovet for et tydelig økonomisk løft for natur i offentlig politikk. Se eget avsnitt nedenfor.

Naturmangfoldets medisinske betydning er gitt for lite oppmerksomhet

Utvalget har i liten grad beskjeftiget seg med den betydningen en rik genetisk variasjon i naturen kan ha for fremtidige medisiner og for medisinsk kunnskap. Faren for tap av potensiell medisinsk kunnskap og potensielt viktige medisiner gjennom naturtap, bør tas med i samfunnets fremtidige vurdering av naturrisiko.

Tekna vil særskilt understreke følgende momenter i oppfølgingsarbeidet

Kunnskapsbygging og kunnskapsspredning

Tekna vil understreke behovet for kunnskapsbygging og kunnskapsspredning. Kunnskapsgrunnet for utvikling av treffsikker naturpolitikk er ennå for svakt til at de enkelte aktører, ikke minst bedrifter, skal kunne forholde seg effektivt til egen naturrisiko og rapportere om egen naturpåvirkning. Det er ikke bare viktig at fundamental kunnskap fremskaffes, men at denne kunnskapen settes i sammenheng, formidles og gjøres godt tilgjengelig for beslutningstakere.

Kompetanseutvikling

Det er store forskjeller i kommunenes muligheter til å bygge sterke kompetansemiljøer når det gjelder blant annet naturmangfold, naturrisiko, naturbaserte løsninger for klimatilpasning samt for arealforvaltning og arealplanlegging som er ansvarlig i forhold til natur.

Effektiv tilgang på slik kompetanse er helt avgjørende for at kommunene skal kunne ivareta sitt ansvar for forvaltning av naturressurser og for håndtering av naturrisiko på samfunnets vegne hva enten kommunene er store eller små, fattige eller rike. Myndigheter og offentlige virksomheter på nasjonalt og regionalt nivå, i samspill med private og frivillige aktører, må derfor understøtte kommunenes kompetanseutvikling og kompetansetilgang på hensiktsmessige måter.

Naturen er kjernen i våre fysiske omgivelser og teknisk-naturvitenskapelig kompetanse er nøkkelen til innsikt om selve naturen, hvordan naturens tilstand utvikler seg og ofte forverres, å forstå vårt samspill med den samt hvordan vi kan ta ansvar for den og bevege oss mot netto null tap av natur i tråd med naturavtalen. Samfunnets satsing på teknisk-naturvitenskapelig kompetanse er i dag for svak og det øker naturrisikoen gjennom i praksis å svekke grunnlaget for naturpositive og kostnadseffektive løsninger i kampen mot naturkrisen.

Kartlegging og dokumentasjon

Et viktig grunnlag for kunnskapsbygging og formidling er kartlegging og dokumentasjon. Økt satsing her er nødvendig blant annet for å få utviklet

arealregnskap og naturregnskap som er gode nok raskt nok. Herunder må det satses tydelig på å forbedre kartgrunnlaget på alle nivåer og både for land- og havområder. Dette gjelder blant annet

- Økosystemkart, også på landskapsnivå
- Marine grunnkart
- Oversikt over områder der man kan forvente innsigelser mot utbyggingsforslag
- Kart over planlagt nedbygging

Bedre samspill og bedre ansvars- og oppgavefordeling

Ansvars- og myndighetsfordelingen mellom lokalt, regionalt og nasjonalt nivå må gjennomgås og i noen tilfeller justeres eller revideres. I tillegg til Naturrisikoutvalget har også Klimautvalget 2050 pekt på dette. Tekna vil også understreke behovet for samspill på tvers av faggrenser og sektorgrenser.

Sterkere naturbasert arealpolitikk

Rapporten viser klart at arealbruk så langt er den viktigste årsaken til naturtap. Tekna vil understreke behovet for en forbedret naturbasert arealpolitikk. Arealnøytralitet som prinsipp er ikke omtalt i rapporten, men mange norske kommuner arbeider på ulike måter med arealnøytralitet i dag. Tekna mener at arealnøytralitet kan være et godt verktøy i arealpolitikken, men at utvikling både av kunnskapsgrunnlag og metodikk på området i så fall er nødvendig. Uansett vil Tekna understreke at en sterkere naturbasert arealpolitikk er nødvendig om det langsiktige målet om null netto tap av natur skal oppnås.

Natur- og arealregnskap

Tekna vil understreke betydningen av at det satses sterkt nok på utviklingen av natur- og arealregnskap. Natur- og arealregnskap vil være viktige redskaper både i naturrisikovurderinger og for naturpolitikken generelt og det kreves betydelige investeringer for å gjøre disse redskapene gode nok raskt nok.

Upartiskhet i konsekvensvurderinger for natur ved utbyggingsprosjekter

Konsekvensutredningene fremskaffer kunnskapsgrunnlag som er avgjørende for gode beslutninger ved utbyggingsprosjekter. I Teknas interne innspillsprosess er det pekt på at det kan stilles spørsmål ved om dagens system, der utbygger selv er ansvarlig for å innhente konsekvensvurderinger for natur ved utbyggingsprosjekter, sikrer tilstrekkelig upartiskhet i alle tilfeller. Tekna mener at:

- Utarbeidelse av konsekvensvurderinger bør skje gjennom en tilstrekkelig transparent prosess.

- Det bør vurderes hvem som skal være bestillere av konsekvensutredninger og om dette i noen tilfeller bør være kommunen i stedet for utbygger.
- Det må sikres tilstrekkelig kompetanse hos bestillere, gjennomførere og besluttere i forbindelse med konsekvensvurderinger.
- Det bør også sikres god kommunikasjon mellom ulike aktører i forbindelse med konsekvensvurderinger.

Rapporten underbygger behovet for økt satsing på natur allerede i statsbudsjettet for 2025

Tekna vil understreke at rapporten ytterligere styrker begrunnelsen for en økt satsing fra myndighetene mot naturtap og at innsatsen må trappes opp allerede i statsbudsjettet for 2025. Tekna har understreket dette allerede i sitt innspill til statsbudsjettet for 2025.

Kunnskapsgrunnlaget om det sterke behovet for å snu naturtapet og løse naturkrisen frem til 2030 og 2050 blir stadig sterkere og mer konkret, blant annet gjennom utredninger som regjeringen selv har fått gjennomført. Tekna mener at innstillingen fra Naturrisikoutvalget er et godt tilskudd til kunnskapsgrunnlaget. Regjeringen arbeider med en stortingsmelding om hvordan Den internasjonale naturavtalen fra desember 2022 skal gjennomføres i Norge. Denne vil kanskje ikke være ferdig tidsnok til å gi grunnlag for konkrete tiltak i statsbudsjettet for 2025. Tekna har ikke sett tilløp til en tydelig satsing i budsjettsammenheng etter 2022 som kan gjenspeile alvorlighetsgraden i naturkrisen og de ambisiøse målene som Norge gjennom naturavtalen har sluttet seg til. Tekna forventer en tydelig natursatsing i statsbudsjettet 2025.

Det haster med å løse naturkrisen som vi står i. Tekna ber regjeringen fremme forslag i statsbudsjettet for 2025 til en opptrappingsplan for oppfølging av Den internasjonale naturavtalen fra og med 2025. Det bør gis bevilgninger i tråd med opptrappingsplanen allerede i statsbudsjettet for 2025.

Opptrappingsplanen bør kunne bygges på allerede eksisterende kunnskapsgrunnlag og allerede vedtatte planer selv om Stortingsmeldingen om oppfølging av naturavtalen ikke kommer tidsnok til å danne grunnlag for første utgave av en slik opptrappingsplan.

Tekna noterer seg utvalgets utfordringer og vil følge opp utvalgets anbefalinger gjennom egen virksomhet

Tekna har et omfattende faglig apparat som er en god plattform for kunnskapsbygging, kunnskapsdeling og nettverksbygging. Tekna vil vurdere hvordan vi kan bidra til å fremme arbeidet med naturrisiko gjennom vår virksomhet som blant annet omfatter faglige nettverk, for eksempel innen naturmangfold, klima, bygg og anlegg og transport – for bare å nevne noen. Tekna har videre en rekke såkalt tilknyttede faglige foreninger der også andre enn Tekna-medlemmer kan være med og der også bedrifter kan være

medlemmer, for eksempel Intelligente transportsystemer, Norsk Betongforening og Norsk Vannforening. I tillegg kommer en betydelig portefølje av kommersielle kurs og konferanser i tillegg til arrangementer i regi av de faglige nettverkene, de tilknyttede faglige foreningene og Teknas lokalavdelinger.

Tekna leverer også en lang rekke samfunnspolitiske innspill, blant annet overfor Storting og Regjering, der Naturrisiko er et naturlig tema. Naturrisiko er også aktuelt innenfor Teknas brede kommunikasjonsvirksomhet overfor medlemmer og samfunn.

Tekna noterer seg også utvalgets anbefaling om at naturrisiko tas opp som tema innenfor trepartssamarbeidet. Tekna vil vurdere dette innenfor rammen av det løpende fagforeningsarbeidet.

Med vennlig hilsen

Line Henriette Holten
generalsekretær